CHRISTIANITAS

AKTUÁLNE ZO SYNODY Prvý týždeň, čierne mraky nad Vatikánom.

Paweł Chmielewski

16. októbra 2019 ✣ ***Cirkev*** ✣ ***Amazonská synoda***

Prvý týždeň Amazonskej synody potvrdil všetky obavy kritikov jej neslávneho pracovného dokumentu *Instrumentum laboris*. Na synode sa už nehovorí o tom, či liberalizovať celibát, ale skôr o tom, ako to presne urobiť. O diakonáte a kňazstve žien sa diskutuje otvorene a pohanské rituály amazonských národov sú prezentované ako možná inšpirácia pri vypracovaní nového obradu svätej omše. Podľa jedného z hlavných synodálnych progresívcov, biskupa Erwina Kräutlera, väčšina je za.

Foto: kardinal Claudio Hummes, zdroj: flickr.com

V centre pozornosti je celibát a vysviacka žien

Podľa oficiálnych vyhlásení sa Amazonská synoda mala zamerať predovšetkým na ekológiu a ochranu domorodých obyvateľov Latinskej Ameriky. Len pár dní pred jej otvorením sám kardinál Christoph Schönborn, člen dvojčlennej Rady generálneho sekretariátu inštitúcie Biskupskej synody, hovoril o tom, že otázky, ako je celibát, patria medzi „podružné".

Veľká pozornosť sa naozaj venuje ochrane životného prostredia či boju proti násiliu páchanom na domorodých obyvateľoch. Zrodila sa **taká kontroverzná myšlienka, ako je vytvorenie katalógu ekologických hriechov**. Vynoril sa aj vážny problém zabíjania nechcených detí niektorými indiánskymi kmeňmi.

Avšak, ako predpovedali konzervatívni kritici, na synode dominovala iná téma. Kňazstvo, jeho budúca podoba a charakter nie sú v nijakom prípade len okrajovou témou synody, ale sú v jeho absolútnom strede. *Predkladajú sa rôzne návrhy*: od svätenia ženatých mužov na riadnych kňazov (*viri probati*), cez diakonskú a v budúcnosti kňazskú vysviacku žien, až po vytvorenie úplne nových druhov kňazskej služby. Chýba iba jedno: starosť o zachovanie Tradície.

Predstava biskupa Fritza Lobingera

Debatu začal kardinál Claudio Hummes, prezident Amazonskej cirkevnej siete (REPAM), organizácie, ktorej pápež František zveril prípravu synody. **Hummes, roky známy ako zástanca zásadných zmien v chápaní a fungovaní kňazstva, vyzval na zavedenie *viri probati* v Amazónii a podporil formálne uznanie rolí, ktoré ženy zohrávajú v mnohých latinskoamerických komunitách.**

Čo by to v praxi znamenalo? Podľa informácií zverejnených v časopise Crux, **sa na synode koncepcia emeritného biskupa z Aliwal v Južnej Afrike – Nemca Fritza Lobingera stretla s veľkým záujmom**. Teoreticky ide o riešenie, ktoré na jednej strane zachováva zásadu povinného celibátu kňazov, no na druhej strane umožňuje nové formy necelibátnej kňazskej služby. Lobinger predpokladá svätenie „starších", čo nie je synonymom *viri probati*. „Starší" by boli svätení za kňazov, ale neboli by to riadni kňazi: Eucharistiu by slávili iba vo svojej domácej komunite bez toho, aby napríklad mohli spovedať. **Boli by to ženatí muži, ale nakoniec aj ženy, bez riadneho teologického vzdelania.** „Starší" by boli pod vedením celibátneho kňaza, ktorý by z času na čas prichádzal na návštevu do komunity. Konkrétne formy služby „starších" by sa určovali v závislosti od regiónu, pohlavia a ďalších faktorov. Mali by sme takto dočinenia s dvomi typmi kňazov – s riadnymi kňazmi a so „staršími", ktorých právomoci by boli obmedzené. Na vyšších miestach má táto myšlienka podporu: pred niekoľkými mesiacmi sa kardinál Schönborn veľmi pozitívne vyjadril o „podvojnom" kňazstve (hoci osobne nevylúčil „normálne" zrušenie povinného celibátu na spôsob východných cirkví). **Lobingerova myšlienka v skutočnosti ide ešte ďalej, pretože v nej nejde len o opustenie celibátu, ale o veľmi vážnu zmenu v chápaní kňazstva.**

Navyše môže byť jeho myšlienka vnímaná aj ako vstup a prvý krok k úplnej protestantizácii katolíckeho kňazstva – odklon od jasnej hranice medzi oficiálnym, sviatostným kňazstvom na jednej strane a na druhej strane všeobecným kňazstvom veriacich. **Všetko by sa zlialo do jedného kotla a úplne by sa zahmlil význam sviatosti kňazstva.**

Biskup Erwin Kräutler lobuje za revolúciu

Práve predstavu biskupa Lobingera na začiatku tohto roka počas jednej z tlačových konferencií označil samotný pápež František za zaujímavú a takú, ktorá si zasluhuje hlbšiu pozornosť, pričom zároveň uistil, že nehodlá „zrušiť" celibát. Svätý otec sa o Lobingerovi dozvedel pravdepodobne od svojho blízkeho priateľa, už spomínaného biskupa Erwina Kräutlera, Rakúšana a dlhoročného ordinára brazílskej diecézy Xingu, ako aj podpredsedu REPAMu. Bol to Kräutler, ktorý prvýkrát vystúpil pred pápežom a oficiálne navrhol zmeny v celibáte: už v roku 2013 sa stretol so Svätým Otcom a požiadal ho, aby začal vážne uvažovať o *viri probati*.

Na samotnej Amazonskej synode je hierarcha mimoriadne aktívny. Prítomným vysvetlil, že amazonské národy „nechápu" celibát a voči mužom, ktorí nemajú ženu, pociťujú ľútosť. Kräutler taktiež navrhol zaviesť ženský diakonát. Podľa jeho predstavy by to bol prvý krok ku kňazskému sväteniu žien v budúcnosti.

Možno to isté mal na mysli aj kardinál Hummes, keď povedal, že v Amazónii treba otvoriť „nové cesty" pre službu žien; pričom by sa formálne zaviedla funkcia „ženských líderiek". **Biskup Kräutler pred synodou vysvetlil, že takéto ženy – so súhlasom biskupov! – v Amazónii kážu, krstia a predsedajú liturgii Slova. „Čo ešte potrebujete? – položil rečnícku otázku.** Podľa Kräutlera ženský diakonát na synode „mnohí" podporujú a myšlienku *viri probati* akceptuje dvojtretinová

väčšina.

Či je to naozaj tak, nevieme. Zatiaľ vieme iba to, že biskupi Emmanuel Lafont z Francúzskej Guyany a biskup Flavio Giovenal, Talian, ktorý roky slúžil v Brazílii, sa vyjadrili za prijatie ženatých mužov do kňazstva. Biskup Flavio Giovenal zároveň podporil myšlienku hľadania nejakej formy diakonátu žien.

Ženy, spolutvorkyne Učiteľského úradu?

Zaujímavá diskusia sa vedie na tejto biskupskej synode aj o úlohe žien. **Už v prvých dňoch synody požiadala skupina hierarchov – tlačové služby neuviedli ich mená ani národnosť -, aby o konečnom dokumente zhromaždenia hlasovali aj ženy.** Toto právo majú mať v princípe iba vysvätení muži; v minulosti pápež František výnimočne dovolil hlasovať aj niekoľkým predstaveným mužských rádov, ktorí kňazské svätenie nemali. Podľa sestry Márie Luisy Berzosy, španielskej rehoľníčky prítomnej na synode ako poradkyne, ohľadom zmeny neexistujú žiadne právne alebo teologické protiargumenty; podobne aj Birgit Weiler spolupracujúca s Peruánskou biskupskou konferenciou, vyjadrila počas stretnutia nádej, že aj ženy budú mať právo voliť.

Ak by bol prijatý návrh dovoliť ženám hlasovať o konečnom dokumente, bol by to prvý prípad v dejinách, keď ženy získali priamy vplyv na inštitút Magistéria katolíckej Cirkvi. Ako je to možné? V roku 2018 pápež František vydal apoštolskú konštitúciu *Episcopalis communio*, ktorá zavádza nové právne riešenie: záverečný dokument Biskupskej synody sa po podpise pápežom môže stať súčasťou riadneho magistéria. Ak pápež uzná výsledky synody za uspokojivé, už nemusí vydávať posynodálnu apoštolskú exhortáciu. **V tejto súvislosti je zrejmé, že súhlas s požiadavkou skupiny biskupov by bol skutočne priekopnícky; dalo by sa dokonca hovoriť o „feministickej revolúcii“ vo Vatikáne.**

Amazonské liturgické obrady?

Predsynodálny pracovný dokument *Instrumentum laboris* obsahuje mimoriadne hrozivé vyjadrenie o hodnote kultúry Amazónie pre chápanie viery. K tomuto problému sa obšírne vyjadrili aj kardinál Burke a biskup Schneider. Amazónia by sa stala novým *locus theologicus*, miestom Božieho zjavenia; primitívne pohanské rituály, tribalizmus, prírodná ľudová kozmológia – to všetko je podľa tohto dokumentu vraj vyjadrením pravdy o Bohu a človeku. Dokument dokonca hovorí o údajnej potrebe „oceniť“ vzťahy, ktoré amazonskí Indiáni nadväzujú „s duchmi“ (*sic!*). **Na samotnej Amazonskej synode sa už objavil návrh na vypracovanie *ad experimentum* amazonského liturgického obradu. Ako by to vyzeralo v praxi, je naozaj strach pomyslieť. Pred niekoľkými mesiacmi sa v rámci prípravy na synodu stretli brazílski biskupi s predstaviteľmi domorodých obyvateľov Amazónie; na slávnostnom ceremoniáli pri tejto príležitosti udelil šaman jedného z kmeňov biskupom „požehnanie“ a pokropil ich vodou. V predvečer synody sa vo vatikánskych záhradách za prítomnosti pápeža, kardinálov a biskupov odohrala hrozná šou:** skupina Indiánov vedená šamankou vykonávala pohanské rituály na koberci, ktorý rozložili v tráve vedľa rozložených sošiek nahých tehotných žien a muža s neúmerne veľkým falusom. Ako by v tejto súvislosti asi vyzeral amazonský obrad svätej omše? Azda by ju celebrovala „líderka“ zosobňujúca Matku Zem alebo „starší“ či niekto spomedzi *viri probati*, alebo jednoducho miestny šaman?

Pápež bojuje proti „ideológom“ a „dogmatikom“

Ako sa k tomu všetkému stavia pápež František? Poznáme iba všeobecne formulované prejavy Svätého Otca, ktoré jasne naznačujú: Rímsky biskup chce zmenu. Pápež nepožaduje vernosť Tradícii ani nevyzýva k ochrane depozitu katolíckej viery. Práve naopak: v prejavoch na synode i mimo nej karhá „ideológov" a „dogmatikov" a napomína ich, aby sa kŕčovite nepridržiavali „toho, čo bolo". František okrem iného hovoril o dvoch modeloch Cirkvi, z ktorých je jeden pozitívny, otvorený a akceptujúci realitu, kým druhý je negatívny, je Cirkvou „ideológií, do ktorých sa sama zamotala". Vystríhal pred „uctievaním dogmatických formúl" a vyzval, že treba zanechať „náboženstvo ako náboženskú, sociálnu a politickú ideológiu". Kritizoval ľudí „ktorí sú ideológmi, pretože chcú čistotu – v úvodzovkách – Cirkvi" a ktorí takto „bijú do Krista". Nakoniec varoval pred „obranou *status quo*". Pokiaľ ide o konkrétnosti, veľa toho nevieme; pápež vo svojich prejavoch venoval veľkú pozornosť kritike kolonializmu, násilia, vykorisťovania miestnej amazonskej populácie, ale podľa doteraz zverejnených informácií o kľúčových problémoch nehovoril.

Veľká kritika – nielen zvonka

Rokovania Amazonskej synody sú sprevádzané ostrou kritikou. Progresivistický kardinál Reinhard Marx v jednom zo svojich vystúpení tvrdil, že na tom nezáleží, pretože kritici nie sú účastníkmi synody, sú mimo nej a tam existuje sloboda diskusie. Pomáhal mu novomenovaný kardinál Jean-Cloude Hollerich z Luxemburgu, ktorý vyzdvihol veľkú slobodu prejavu na synode a možnosť slobodne načúvať argumentom juhoamerických hierarchov (často Nemcov v amazonských šatách). Nie je to však celá pravda: sú aj takí účastníci synody, **ktorí nešetria ostrými slovami na adresu revolucionárov**. **Takým je napríklad prefekt Kongregácie pre bohoslužby a disciplínu sviatostí, guinejský kardinál Robert Sarah.** V rozhovore pre talianske médiá uviedol, že niektorí ľudia na Západe sa snažia využiť amazonskú synodu na podporu svojich ideologických cieľov, čo považuje za „urážku voči Bohu". Hierarcha taktiež varoval pred zmenami v celibáte a zdôraznil, že problémom amazonských národov, rovnako ako celej Cirkvi, je kríza povolaní, nie kňazského celibátu. **V podobnom tóne sa vyjadril aj brazílsky biskup Aidar Guimarães, ktorý zdôraznil, že amazonská kultúra nemôže v žiadnom prípade stáť nad pravdou Ježiša Krista.** Inkulturácia, zdôraznil, nemôže prebiehať podľa plánu vypracovanom v Nemecku, ktorý chce nahradiť Zjavenie *mód*nymi filozofickými koncepciami. **Biskup Rafael Escudero z Paraguaja sa zas postavil proti zmenám v celibáte a uviedol, že amazonské národy potrebujú skôr evanjelizáciu než ženatých kňazov.** Spomedzi hlasov ozývajúcich sa zvonku silne zaznel hlas kardinála Gerharda Müllera, bývalého prefekta Kongregácie pre náuku viery, ktorý varoval účastníkov synody pred radikálnymi zmenami, ktoré by viedli ku schizme.

Všetko je ešte možné, ale...

V piatok biskupi diskutovali v jazykových skupinách o problémoch nastolených počas predchádzajúcich štyroch dní; výsledky tejto reflexie budú predstavené budúci týždeň. Do ukončenia amazonskej synody ostávajú ešte viac ako dva týždne, ale nie je dôvod, aby sme spokojne spali. Je len malá šanca, že kňazstvo vyjde z tohto zhromaždenia „celé": sila nemecky hovoriacich hierarchov usilujúcich sa o zmenu, je obrovská. Nemci ovládli synodu nielen ideologicky, ale čo je dôležité, aj finančne: dve bohaté nemecké charitatívne organizácie dlhodobo zohrávajú v Latinskej Amerike významnú rolu pri presadzovaní liberálnej teológie, vrátane teológie oslobodenia: *Adveniat* a *Misereor*; prvá z nich je priamo podriadená Nemeckej biskupskej konferencii... Vychádzajúc z lakonických tlačových správ zo synody nevieme povedať, ktorá

alternatíva má väčšinu, ale musíme byť pripravení na zásadné zmeny. V tejto situácii je potrebné prijať výzvu kardinála Burkeho a biskupa Schneidera postiť sa, modliť sa a prosiť Boha, aby herézy nenarušili amazonskú synodu. „Navrhujeme počas synody [...] denne sa modliť aspoň jeden desiatok posvätného ruženca a raz za týždeň sa postiť na vyššie uvedené úmysly. Podľa tradície Cirkvi pôst spočíva v jedení iba jedného sýteho jedla denne a ešte z maximálne dvoch skromnejších jedál. Okrem toho sa odporúča pôst o chlebe a vode pre tých, ktorí to zvládnu," napísali vo vyhlásení hierarchovia. Pusťme sa teda do toho!

URL adresa článku: https://christianitas.sk/aktualne-zo-synody-prvy-tyzden-cierne-mraky-nad-vatikanom/